

Педагогічні науки

УДК. 004.03+001.9

Вергун Андрій Романович

*доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини,
старший інспектор наукового відділу*

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Вергун Андрей Романович

*доктор медицинских наук, доцент кафедры семейной медицины,
старший инспектор научного отдела*

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Vergun Andrii

*Doctor of Medical Sciences, PhD,
Associate Professor of Family Medicine Department,
Senior Inspector of the Scientific Department
Danylo Halytsky Lviv National Medical University*

Наконечний Андрій Йосифович

*доктор медичних наук, професор кафедри дитячої хірургії,
проректор з наукової роботи*

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Наконечный Андрей Иосифович

*доктор медицинских наук, профессор кафедры детской хирургии,
проректор по научной работе*

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Nakonechnyi Andrii

*Doctor of Medical Sciences, PhD,
Professor of Pediatric Surgery Department,
Scientific Vice-Rector
Danylo Halytsky Lviv National Medical University*

Ягело Світлана Петрівна

*кандидат філологічних наук, асистент кафедри українознавства
вчений секретар*

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Ягело Светлана Петровна

*кандидат филологических наук, ассистент кафедры украиноведения,
ученый секретарь*

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Yagelo Svitlana

*PhD, Assistant Professor of Ukrainian Studies Department,
Scientific Secretary*

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

Мокрик Олег Ярославович

*кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургічної стоматології,
вчений секретар спеціалізованої вченої ради Д 35.600.01*

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Мокрик Олег Ярославович

*кандидат медицинских наук, доцент кафедры хирургической стоматологии,
ученый секретарь диссертационного совета Д 35.600.01*

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Mokryk Oleg

*PhD, Associate Professor of Surgical Dentistry Department,
Scientific secretary of the specialized dissertation council D 35.600.01*

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

Шалько Ірина Володимирівна

кандидат медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Шалько Ирина Владимировна

*кандидат медицинских наук, доцент кафедры семейной медицины
Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого*

Shalko Iryna

PhD, Associate Professor of Family Medicine Department

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

Кіт Зоряна Михайлівна

*кандидат медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького*

Кит Зоряна Михайловна

*кандидат медицинских наук, доцент кафедры семейной медицины
Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого*

Kit Zoriana

PhD, Associate Professor of Family Medicine Department

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

Ютанова Алла Володимирівна

*кандидат медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького*

Ютанова Алла Владимировна

*кандидат медицинских наук, доцент кафедры семейной медицины
Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого*

Yutanova Alla

PhD, Associate Professor of Family Medicine Department

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

Вергун Оксана Михайлівна

*кандидат медичних наук,
доцент кафедри терапії №1 та медичної діагностики ФПДО
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького*

Вергун Оксана Михайловна

кандидат медицинских наук,

доцент кафедры терапии №1 и медицинской диагностики ФПДО

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Vergun Oksana

PhD, Associate Professor of the

Department of Therapy № 1 and Medical Diagnostics of FPGE

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

Демидова Анна Леонідівна

кандидат медичних наук,

доцент кафедри терапії №1 та медичної діагностики ФПДО

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Демидова Анна Леонидовна

кандидат медицинских наук,

доцент кафедры терапии №1 и медицинской диагностики ФПДО

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Demydova Anna

PhD, Associate Professor of the

Department of Therapy № 1 and Medical Diagnostics of FPGE

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

**ПЕРВИННА АНТИПЛАГІАТНА ЕКСПЕРТИЗА У МЕДИЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ: БАЗОВІ ЗАВДАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,
АВТОРСЬКІ АЛГОРИТМИ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ
ПЕРВИЧНАЯ АНТИПЛАГИАТНАЯ ЭКСПЕРТИЗА В МЕДИЦИНСКОМ
УНИВЕРСИТЕТЕ: БАЗОВЫЕ ЗАДАЧИ, ПРОГРАММНОЕ
ОБЕСПЕЧЕНИЕ, АВТОРСКИЕ АЛГОРИТМЫ И ИХ ЭФФЕКТИВНОСТЬ**

THE FIRST PLAGIARISM EXAMINATION IN THE MEDICAL UNIVERSITY: BASIC TASKS, SOFTWARE, EXPERT ALGORITHMS AND THEIR EFFICIENCY

Анотація. Відповідно до положень Цивільного кодексу України, Законів України «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права» та Статуту Університету, з метою запобігання поширення плагіату в наукових роботах викладацького складу, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня та студентів, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності наукових досліджень і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування розроблено Положення про протидію плагіату та експертизу наукових праць. Здійснено аналіз реалізації стратегій, принципів академічної доброчесності, програмного забезпечення та ефективності функціонування антиплагіатної експертизи – первинної перевірки наукових праць на наявність академічного плагіату у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького. Запропоновано та впроваджено нові авторські алгоритми. Стверджено, що первинна антиплагіатна перевірка та наявне програмне забезпечення відповідає сучасним нормам, інструкціям та вимогам щодо академічної доброчесності.

Ключові слова: первинна антиплагіатна експертиза, програмне забезпечення, авторські алгоритми, академічна доброчесність.

Аннотация. В соответствии с положениями Гражданского кодекса Украины, Законов Украины «О высшем образовании», «Об авторском праве и смежных правах» и Устава Университета, с целью предотвращения распространения плагиата в научных работах преподавательского состава, докторантов, аспирантов, соискателей ученой степени и студентов, соблюдения требований научной этики и уважения к интеллектуальным достижениям, активизации самостоятельности и индивидуальности научных

исследований и ответственности за нарушение общепринятых правил цитирования разработано Положение о противодействии плагиату и экспертизе научных трудов. Осуществлен анализ реализации стратегий, принципов академической добродетельности, программного обеспечения и эффективности функционирования антиплагиатной экспертизы – первичной проверки научных работ на наличие академического плагиата в Львовском национальном медицинском университете имени Данила Галицкого. Предложены и внедрены новые авторские алгоритмы. Констатировано, что первичная антиплагиатная проверка и имеющееся программное обеспечение соответствует современным нормам, инструкциям и требованиям академической добродетельности.

Ключевые слова: *первичная антиплагиатная экспертиза, программное обеспечение, авторские алгоритмы, академическая добродетельность.*

Summary. *In accordance with the Civil Code of Ukraine, the Laws of Ukraine "On Higher Education", "On Copyright and Related Rights" and the University Statute, to prevent of the spread of scientific plagiarism in the works of teachers, in the M.D., PhD dissertation, in some postgraduate student scientific works and in some student research papers, adherence to requirements of scientific ethics and respect for intellectual property, increasing the autonomy and individuality in some scientific research and responsibility for violating of the generally accepted rules of citation developed by the Regulation on plagiarism and scientific papers examination. The analysis of implementation of strategies, principles of academic integrity, software and effectiveness of the plagiarism expertise, of the primary academic plagiarism examination of some scientific works in the Danylo Halysky Lviv National Medical University. New author algorithms are proposed and implemented. It has been argued that the primary plagiarism examination and existing software meet full standards, guidelines and requirements for academic integrity.*

Key words: *primary plagiarism expertise, software, author algorithms, academic integrity.*

Первинна антиплагіатна експертиза наукових праць, як реалізація стратегії академічної доброчесності [1] функціонує у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького при науковому відділі з 31 вересня 2015 року. Відповідно до статті 32 Закону України «Про вищу освіту» [2; 8-11] вищі навчальні заклади зобов'язані: 1) вживати заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності [3-6; 12]. Тому, відповідно до положень Цивільного кодексу України, Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про авторське право і суміжні права» [3] та Статуту Університету з метою забезпечення академічної доброчесності, запобігання поширення плагіату в наукових роботах викладацького складу, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня та студентів випускників (зокрема кваліфікаційних робіт спеціаліста та магістра) усіх форм навчання [1; 2; 4-6; 9]; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань [3-5]; активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору [4-7] і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування [4; 6-8] – нами розроблено методичні вказівки з протидії академічному плагіату [9]. Відповідно до ст. 32 Закону України «Про вищу освіту» вищі навчальні заклади зобов'язані вживати заходів, включаючи запровадження відповідних новітніх технологій, для протидії та виявлення плагіату [9-12], що є важливою проблемою, яка має не лише академічний та юридичний [5-7; 10; 11], але також економічний та

соціокультурний контексти [1-3; 7-9] та впливає на академічний рейтинг навчального закладу [1; 5; 7; 8; 11].

Мета роботи. Аналіз реалізації стратегій, принципів академічної доброчесності, програмного забезпечення та ефективності функціонування антиплагіатної експертизи – первинної перевірки наукових праць на наявність академічного плагіату у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького.

Незважаючи на те, що доповіді про виконання наукових робіт заслуховуються на засіданнях профільних кафедр (лабораторій), плагіат є достатньо поширеним явищем [1; 5-9]. Положення про первинну перевірку наукових праць на наявність академічного плагіату (порушень академічної доброчесності) розроблене відповідно до рекомендацій Асоціації Європейських університетів щодо відкритого доступу до наукової інформації (2008 р.), міжнародних асоціацій IFLA, SPARC, LIBER, EiFL та ін. [1; 8; 9], а також у відповідності до постанови Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні» (2006 р.) щодо забезпечення відкритого безкоштовного Інтернет-доступу до ресурсів [6-8; 10; 11], створених за рахунок коштів Державного бюджету України; базуються на Законі України «Про вищу освіту», положенні «Про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)». Здійснюється повноцінна поточна перевірка дисертаційних робіт та усіх публікацій працівників і студентів на предмет виявлення академічного плагіату [8; 9]. Антиплагіатна експертиза (первинна антиплагіатна перевірка) наукових праць в Львівському національному медичному університеті, згідно з Положенням від 30. 09. 2015 р., включає комплекс заходів реалізації базових завдань академічної доброчесності [1; 5; 9]: збереження авторських прав шляхом проведення перевірки наукових праць на плагіат до процедури їх публікації та / або захисту; формування та розвитку репозиторію (електроного депозиторію) наукових робіт, як джерела забезпечення вільного доступу до наукових

матеріалів та сприяння підвищенню престижу і рейтингу університету; покращення якості освіти, яке базується на підвищенні продуктивності навчального процесу [6-9; 13-15] та прискоренні передачі знань та імплементації результатів наукових досліджень [2; 4; 6; 8-11; 13-15].

Робота даного підрозділу передбачає забезпечення потреб наукових, науково-педагогічних працівників та виконавців науково-дослідних робіт [1-3; 6; 11; 12] у фаховій допомозі при визначення ступеня унікальності наукових текстів та можливості скерування наукової праці для публікації / захисту [2; 5; 7; 9; 12; 13]. Наявне стандартне програмне забезпечення, яке постійно оновлюється у науковому відділі та застосовується для антиплагіатної перевірки [1; 8-11; 13; 16-19]: «Etxt Антиплагіат» 3.72.0.0., «Etxt Антиплагіат» 4.63.0.0., «AntiPlagiarism.NET» 3.72.1.4., «Advego Plagiatus» 1.3.1.7., «Advego Plagiatus» 1.3.3.2., «Advego Plagiatus» 3.0.12., «Viper».

Враховуючи велику кількість наукових праць, що скеровуються кафедрами для публікації, процес їх технічної перевірки (кожної зокрема, у сукупності, – по секціях) є достатньо ресурсоємною процедурою [2; 9-13], що потребує значних затрат часу. Тому актуальним є проблема оптимізації перевірки таких праць шляхом впровадження нових алгоритмів експертизи [8; 9; 16; 18; 19] з комплексним застосуванням як онлайн-ресурсів [17-19], так і десктопного програмного забезпечення [8; 9; 15-18]. За 2018 рік – 1 семестр 2019 р. року проведено перевірку 4028 наукових робіт, включаючи 302 дисертаційні праці та автореферати, 92 підручники, навчальні посібники, 44 методичні вказівки та рекомендації, 19 – дипломні і магістерські праці, інші – статті та тези конференцій. 85 наукових праць було відхилено, 37 з них, після надання консультативних рекомендацій авторам щодо покращення змісту та правильності оформлення літературних посилань [4-7; 9; 12-15] проведено повторну перевірку. Запропоновано та впроваджено два нових алгоритми оптимізації швидкості виконання первинної технічної антиплагіатної перевірки без втрати якості її виконання [9-12; 13-16] шляхом послідовного та

одномоментного застосування вільнодоступних десктопних програм [8; 9] «Advego Plagiatus», «Etxt Антиплагиат» («AntiPlagiarism.NET») та інтернет-ресурсів «Content Watch» та «Be1Ru» [9; 17-19]. За першим алгоритмом здійснено перевірку 480 наукових праць у 2018 р. Внаслідок наявності академічного плагіату відхилено 32 праці (12,8% субвибірки). Перший запропонований алгоритм дозволяє здійснити економію до 75% затрат ефективного часу без втрати результативності антиплагіатної первинної технічної експертизи. За іншим алгоритмом здійснена вибіркова перевірка 150 наукових праць працівників Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Внаслідок наявності академічного плагіату відхилено 7 праць (4,7% субвибірки). Другий запропонований алгоритм дозволяє здійснити економію 81,11% – 85,71% затрат ефективного часу без втрати результативності антиплагіатної первинної технічної експертизи.

Антиплагіатне технічне забезпечення, що встановлене і функціонує у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького відповідає сучасним критеріям, постійно оновлюється та є адекватним щодо проведення перевірки кирилических та латинськоабеткових наукових текстів. На запит спеціалізованих вчених рад, які функціонують в Університеті та журналів (*Acta Medica Lcopoliensia*, *Вісник НТШ*, тощо), регулярно, у відповідності щодо графіків їх роботи, проводиться додатковий фаховий аналіз науково-дослідних праць щодо їх відповідності критеріям оригінальності тексту [1; 2; 7-9; 17; 18].

Висновки. Експертна оцінка наукових праць, включаючи антиплагіатну перевірку є важливою передумовою адекватності реалізації комплексних наукових тем вищих навчальних закладів та об'єктивізує загальну оцінку якості представлення результатів досліджень у фахових та інших наукових виданнях, включаючи зокрема дисертаційні роботи, монографії, навчально-методичні посібники, статті та тези доповідей наукових конференцій. Функціонування антиплагіатної експертизи у Львівському національному медичному

університеті імені Данила Галицького відповідає сучасним нормам, інструкціям та вимогам щодо забезпечення академічної доброчесності.

Література

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / МБФ «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ : Таксон, 2016. – 234 с.
2. Григоренко А. Збирання доказової бази при порушенні права інтелектуальної власності в мережі Інтернет / А. Григоренко // Інтелектуальна власність. – № 7. – 2012. – С. 10–12.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» // Законодавство України про охорону інтелектуальної власності. Станом на 25 червня 2007 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2007.
4. Капіца Ю., Рассомахіна О., Шахбазян К. Спеціальні механізми захисту авторського права і суміжних прав в Інтернеті / Ю. Капіца, О. Рассомахіна, К. Шахбазян // Інтелектуальна власність. – № 4. – 2012. – С. 13–24.
5. Ковальова Алла. Проблеми академічного плагіату та авторського права / Алла Ковальова. // Спеціальні історичні дисципліни. – 2014 р. – № 21. – С. 61-71.
6. Козьменко О. В. Проблеми створення і використання електронних інформаційних ресурсів для потреб аналітиків і науковців / О. В. Козьменко, О. В. Кузьменко, К. М. Жулінська // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 1 (32). – С. 90 – 96.
7. Корнієнко Н. Імітація і плагіат як загроза академічній свободі / Н. Корнієнко // Філософська думка. – 2014. – № 4. – С. 101-110.
8. Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання : методичний посіб. / Дніпропетровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара ; кол. авт.: Н. В. Стукало, К. В. Ковальчук, М. В. Литвин [та ін.]. – Дніпропетровськ, 2013. – 44 с.

9. Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат : інформаційний огляд / авт-уклад: А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська. – Українська бібліотечна асоціація. – Київ : УБА, 2016.
10. Шишка Р. Б. Плагіат та його прояви і небезпеки / Р. Б. Шишка // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 4. – С. 170-175.
11. Яворська О. Завдання та пріоритети у сфері правової охорони інтелектуальної власності / О. Яворська // Право України. – 2016. – № 11. – С. 92 – 100.
12. Academic Plagiarism. URL: <http://www.academicplagiarism.com/> – Заголовок з екрану.
13. Biliæ-Zulle L., Frkoviæ V., Turk T., Azman J., Petroveèki M. Prevalence of Plagiarism Medical Students // Croat Med. J. – 2005. – №46 (1) . – P.126-131.
14. Bloomfield L. The importance of writing. Originally published on the Commentary Page of the Philadelphia Inquirer on Sunday, April 4, 2004, edited by John Timpane.
15. Harris R. Anti-Plagiarism Strategies for Research Papers from <<http://www.virtualsalt.com/antiplag>>. URL: <http://www.virtualsalt.com/antiplag.htm>. – Заголовок з екрану.
16. URL: <http://advego.ru/plagiatus>. – Заголовок з екрану.
17. URL: <http://antiplagiat.in.ua>. – Заголовок з екрану.
18. Онлайн система виявлення плагіату в електронних текстах. URL: <http://www.antiplagiat.ru>. – Заголовок з екрану.
19. URL: <http://oldcss.ru/perevirka-tekstu-na-plagiat-onlayn.php>. – Заголовок з екрану.